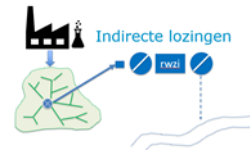
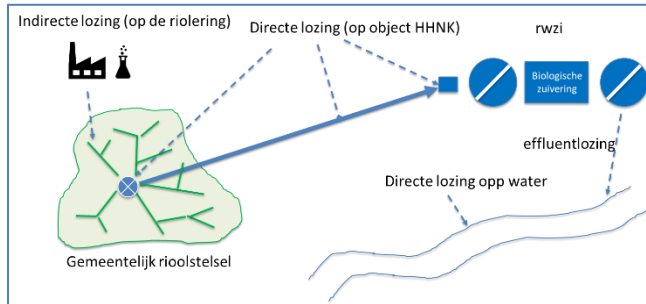

Voorstel Indirecte lozingen 10 december 2021

Inleiding

Indirecte lozingen zijn lozingen die via de riolering in de waterketen komen. In dit kader hebben we het uitsluitend over de bedrijfsmatige lozingen en niet over de lozing van huishoudelijk afvalwater vanuit woningen. Zie voor de verduidelijking het bijgevoegde plaatje

Indirecte lozingen in de waterketen zullen via de riolering en de rioolwaterzuiveringsinstallatie (rwzi) van het waterschap een behandeling ondergaan en uiteindelijk ook als directe lozing van de rwzi op het oppervlaktewater terecht komen. Ze zijn daarmee via de lozing van

de rwzi van invloed op de (chemische en ecologische) kwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater.

In de Bestuurlijke Samenwerkingsovereenkomst Waterketen Noorderkwartier 2021-2030 (gemeenten, HHNK en PWN) is over het onderwerp indirecte lozingen de volgende afspraak vastgelegd:

'Om bij levering van drinkwater en lozing van gezuiverd afvalwater te kunnen voldoen aan de gewenste kwaliteit is het essentieel om goed zicht te hebben op de kwaliteit van de drinkwaterbron en de kwaliteit van het ingezamelde afvalwater. Gemeenten en waterschap zetten in samenspraak met Omgevingsdiensten een traject in om beter zicht en grip te krijgen op indirecte lozingen van bedrijven op de riolering'.

Proces

Om invulling te geven aan het onderwerp 'grip op indirecte lozingen' is voor het gebied Noorderkwartier een projectteam opgestart, bestaande uit een afvaardiging van de gemeenten, het hoogheemraadschap, PWN, provincie Noord-Holland, de Omgevingsdiensten en Rijkswaterstaat.

Het projectteam heeft in eerste instantie een analyse opgesteld. Vervolgens is op 11 november een ambtelijke workshop voor alle betrokken partijen georganiseerd met de volgende doelen:

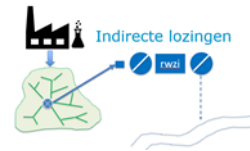
- Vooraf is een vragenlijst ingediend om de mening te peilen van de betrokken partijen;
- Het verzamelen van aanvullingen op de analyse waarmee we een gedragen stuk over het onderwerp indirecte lozingen hebben uitgewerkt (zie bijlage 2);
- Het kiezen van vijf onderwerpen die we gezamenlijk in 2022 willen oppakken (zie bijlage 1).

De uitkomst van de workshop leidt tot onderstaand voorstel voor het bestuurlijk overleg.

Voorstel

- Kennis te nemen van de gezamenlijke analyse en deze vast te stellen
- In te stemmen met de vijf onderwerpen waar de betrokken partijen gezamenlijk mee aan de slag gaan in 2022:
 - Capaciteit en budget
 - Netwerk in beeld
 - Ken uw lozingen
 - Gezamenlijk borgen van kaders voor afvalwater
 - Juiste prikkels voor bedrijven

Bijlage 1: De vijf onderwerpen die in de workshop op 11 november zijn geselecteerd en uitgewerkt

1. Capaciteit en budget

Vanuit de urgentie om meer grip te krijgen op indirecte lozingen kijken we kritisch naar wat daarvoor qua middelen nodig is. Naast aandacht voor het effectiever uitvoeren van de vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) taken, maken we ook een analyse wat we extra nodig hebben aan capaciteit.

Het gaat daarbij niet alleen om uitbreiding van formatie, maar juist ook hoe we al bestaande formatieplaatsen invullen en hoe we vanuit de gemeente de gelabelde budgetten daarvoor effectiever kunnen inzetten. Het blijkt in de praktijk lastig om de juiste mensen te vinden, dus het vraagt ook om aandacht voor opleiding/ontwikkeling en het aantrekkelijk maken van de betreffende functies.

2. Netwerk in beeld

De ambitie bij dit onderwerp is om een helder beeld te schetsen van alle partijen die betrokken zijn bij indirecte lozingen en welke belangen, rollen, taken en verantwoordelijkheden zij hierbij hebben. Dit willen we ook gebruiken als kapstok om de personen/medewerkers die werken aan taken die relatie hebben met indirecte lozingen in beeld te brengen en aan elkaar te verbinden om zo een netwerk te creëren. Hiermee bereiken mensen elkaar makkelijker om te kunnen acteren rondom indirecte lozingen, maar ook om actief kennis te delen en uit te wisselen.

3. Ken uw lozingen

Om beter grip te krijgen op de indirecte lozingen in ons gebied, is het van essentieel belang dat we die lozingen kennen.

Op dit moment zijn gegevens, over bestaande indirecte lozingen, versnipperd aanwezig bij de verschillende partners. Die gegevens worden nog niet op een structurele en toegankelijke wijze onderling met elkaar uitgewisseld. Het ontsluiten van de beschikbare data, via een gezamenlijk platform, geeft de verschillende partners een completer beeld van de indirecte lozingen in ons gebied, waarmee ieder zijn/haar taak beter kan uitvoeren.

Het onderling delen van beschikbare data helpt ook om bij nieuwe vergunningen de impact op de (afval)waterketen beter in te schatten, zodat die met passende voorschriften kan worden beschermd.

Door eerst alle beschikbare gegevens te verzamelen, kan een plan van aanpak worden gemaakt hoe we tot een gezamenlijk overzicht van indirecte lozingen komen in Noorderkwartier.

4. Gezamenlijk borgen van kaders voor afvalwater

Er is grote behoefte aan regionale afspraken over bedrijfsafvalwater. Er is een gebrek aan handhaafbare regels die de werking van de waterketen beschermen. Maximale waarden van onder andere vetten, pH of temperatuur zijn onvoldoende geregeld. Wanneer zich problemen voordoen op het riool - denk aan terugkerende verstoppingen en procesverstoringen bij de rwzi's - zijn er voor toezichthouders te weinig mogelijkheden dit adequaat aan te pakken.

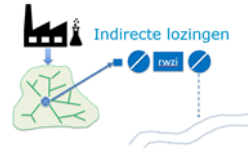
Door gezamenlijk met gemeenten, waterschap en omgevingsdiensten een kader op te stellen over wat 'wij' toelaatbaar vinden worden huidige problemen op het rioolstelsel teruggedrongen en preventief voorkomen.

Het doel is een handreiking op te leveren waar omgevingsplannen op terug kunnen vallen. Zo wordt een basis gelegd hoe de regio omgaat met bedrijfsafvalwater in het algemeen, waarbij ook ruimte blijft voor lokale regels in het bijzonder.

5. Juiste prikkels voor bedrijven

We willen dat bedrijven de juiste prikkels krijgen om gewenst gedrag te belonen en ongewenst gedrag te ontmoedigen. Dat is nu lang niet altijd het geval. Vaak is een bedrijf zich zelfs nauwelijks bewust van de gevolgen van gemaakte keuzes voor de afvalwaterketen. Soms leidt dit tot suboptimale oplossingen, maar er kan ook regelrechte schade aan de werking van de afvalwaterketen ontstaan. Dat moet en kan anders. We zouden een instrumentarium willen ontwikkelen gericht op het maken van de juiste afwegingen vanuit het perspectief van de afvalwaterketen. Eerste stap daarbij is om een analyse te maken van een aantal voorbeeldbedrijven uit verschillende branches. Waar lopen ze tegenaan? Welke kansen missen ze op dit moment? Wat betaalt een bedrijf nu aan wie in de waterketen? Op basis van deze evaluatie komen we met een voorstel aan welke, door ons beïnvloedbare, knoppen we zouden kunnen draaien.

Bijlage 2: Analyse indirecte lozingen

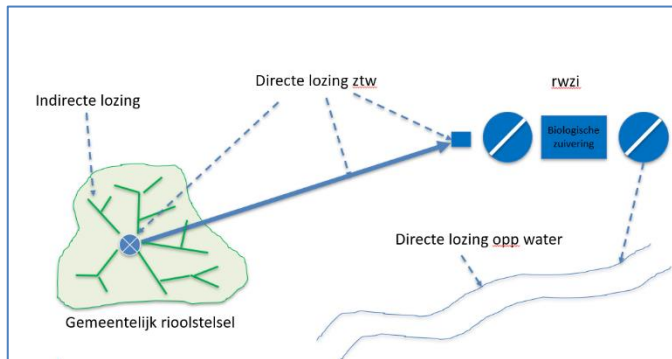

Noodzaak regionale samenwerking

Het belang van een gezamenlijke aanpak bij indirecte lozingen, op alle niveaus en bij alle partners in de regio, is groot. Overheidspartijen blijken elkaar niet altijd goed te kunnen vinden en het idee leeft dat het onderwerp indirecte lozingen te weinig aandacht krijgt. De gevolgen van een gebrekkige aanpak kan verstrekkende gevolgen hebben op de waterkwaliteit in zijn geheel. Dit is dan ook de directe aanleiding om tot een regionale probleemanalyse te komen.

Scope en achtergrond

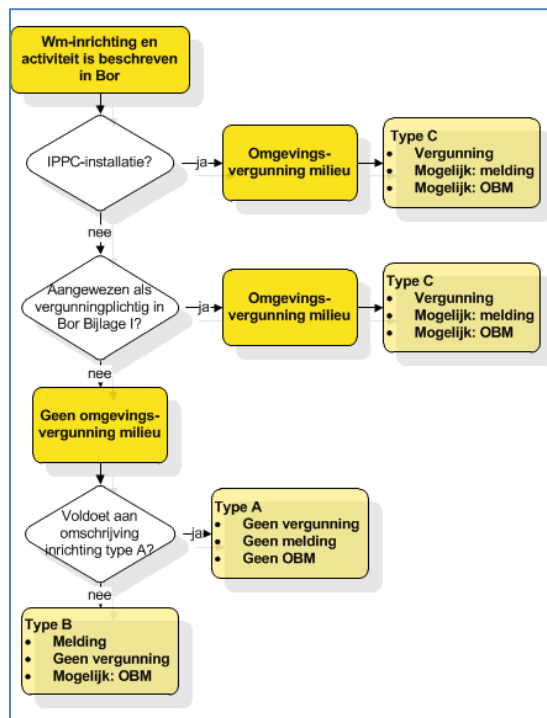
Indirecte lozingen zijn lozingen die via de riolering in de waterketen komen. In dit kader hebben we het uitsluitend over de bedrijfsmatige lozingen en niet over de lozing van huishoudelijk afvalwater vanuit woningen. Zie voor de verduidelijking het bijgevoegde plaatje.

Figuur 1 (in-)directe lozingen

Indirecte lozingen in de waterketen zullen via de riolering en de zuiveringstechnische werken (ztw) van het waterschap een behandeling ondergaan en uiteindelijk ook als directe lozing van de rioolwaterzuiveringsinstallatie (rwzi) op het oppervlaktewater terecht komen. Ze zijn daarmee van invloed op de (chemische en ecologische) kwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater.

Tot de inwerkingtreding van het Activiteitenbesluit (2008) en daarna de Waterwet (2009) lag de bevoegdheid voor indirecte lozingen bij het waterschap. Vanaf 2009 is deze bevoegdheid overgegaan naar de gemeenten en voor de bijzondere lozingen (BRZO, RIE-4 en IPPC)¹ naar de provincie. Per 1 januari 2014 zijn omgevingsdiensten (OD) opgericht. De meeste gemeenten en provincies hebben deze taken vervolgens uitbesteed aan de OD.

Figuur 2 Type inrichting (bron: Infomil)

Als een lozing is geregeld in het Activiteitenbesluit, dan is er geen vergunning nodig. Het Activiteitenbesluit maakt een onderscheid tussen type A, B en C inrichtingen. De meeste bedrijven vallen onder type A en B. Voor type A inrichtingen is geen melding nodig (bijv. een school of kantoorgebouw). Bij type B inrichtingen volstaat een melding. Bij type C inrichtingen, waarvan de lozing niet is geregeld in het Activiteitenbesluit, is een vergunning nodig van het bevoegd gezag en heeft het waterschap een adviesrecht. Voor type B en type C inrichtingen geldt mogelijk een Omgevingsvergunning beperkte milieutoets (OBM).

¹ BRZO=Besluit risico's zware ongevallen, RIE-4=Richtlijn industriële emissies categorie 4 (chemische industrie), IPPC installatie=installatie voor industriële activiteiten als bedoeld in bijlage I van richtlijn nr. 2010/75/EU van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2010 inzake industriële emissies (PbEU L 334)

Landelijk beeld indirecte lozingen

In 2016 is de intentieverklaring Delta-aanpak Waterkwaliteit en Zoetwater ondertekend met als doel een impuls te geven aan het realiseren van de ambitie voor voldoende chemisch, schoon en ecologisch-gezond water voor duurzaam gebruik. In de versnellingstafel 'stoffen' is voor opkomende stoffen, medicijnresten en koelwateradditieven de ambitie uitgesproken om meer grip te krijgen op de indirecte lozingen, uitgaande van de huidige bevoegdheden. Dit is bekrachtigd in de stuurgroep water van januari 2021, waarin Rijk, waterschappen en provincies (en gemeenten) zich aan een reeks afspraken gecommitteerd hebben. De afspraak is onder meer dat de waterkwaliteitsbeheerders en omgevingsdiensten in samenwerkingsverbanden een verkenning uitvoeren en concrete afspraken maken over rollen, verantwoordelijkheden en taken bij (in)directe lozingen.

Vanuit de brede tafel waterkwaliteit is opdracht gegeven aan Berenschot/Arcadis voor een [onderzoek naar de huidige praktijk en effectiviteit van VTH in relatie tot de waterkwaliteit](#). Dit rapport uit 2020 beschrijft de resultaten van een onderzoek uitgevoerd in zes regio's. De conclusie is dat er voor indirecte lozingen nog een grote opgave ligt. Capaciteit, kennis en competenties voor VTH (vergunningverlening, toezicht en handhaving) op indirecte lozingen schieten tekort. Met het overgaan van de taken naar de omgevingsdiensten is onvoldoende geïnvesteerd in benodigde kennis en capaciteit.

Het recent uitgebrachte rapport [Omgevingsdiensten in beeld](#) van TwynstraGudde (september 2021) geeft een kwantitatief beeld hoe de omgevingsdiensten in Nederland zijn georganiseerd. Het rapport pleit voor meer landelijke coördinatie om daarmee de collectiviteit van omgevingsdiensten vorm te geven. De belangrijkste kansen die het rapport benoemt, zijn:

- kennis en deskundigheid ontsluiten en delen,
- kwaliteitsverbetering door onderlinge visitatie,
- transparantie en meer landelijke uniformiteit realiseren,
- digitalisering,
- ketenbenadering in het toezicht en
- bestrijding van regionale milieucriminaliteit.

Met collectiviteit wordt efficiency bereikt met meer (geborgde) kwaliteit.

Welke ontwikkelingen zijn relevant met betrekking tot indirecte lozingen?

- **Opkomende stoffen of zeer zorgwekkende stoffen (zsz).** We zien in toenemende mate aandacht voor opkomende stoffen (o.a zeer zorgwekkende stoffen ZSZ en potentieel ZSZ). Het is niet de vraag of, maar wanneer we vanuit de waterketen een taak krijgen om deze opkomende stoffen (waaronder medicijnresten) te verwijderen. Dat betekent ook dat we meer zicht moeten krijgen in de herkomst van deze microverontreinigingen en mogelijkheden voor een bronaanpak. De stoffen die specifiek te koppelen zijn aan bedrijfslozing zullen we daarmee ook beter in beeld moeten krijgen.
- **Transitie van afvalwater naar grondstof.** De waterschappen maken een transitie van afvalwaterverwerker naar leverancier van schoon water, grondstoffen en energie. Dit stelt ook hogere eisen aan de wijze waarop we de rwzi's bedrijven (zie ook de EU verordening inzake minimumeisen voor hergebruik van water). Fluctuaties van bepaalde stoffen in het influent hebben potentieel een groot effect op de leveringszekerheid van water, grondstoffen en energie.
- **De implementatie van de Omgevingswet.** Het rioleringsbeleid van de gemeente is uitgewerkt in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Dit verandert met de komst van de Omgevingswet. Zie ook de [handreiking stedelijk waterbeheer onder de Omgevingswet](#). Voor de gemeenten is het met betrekking tot de bedrijfslozingen van belang dat de bruidsschatregels goed worden uitgewerkt in de Omgevingsplannen (en de waterschapsverordening bij het hoogheemraadschap) en dat dit gebeurt in afstemming met de Omgevingsdienst. Er is behoefte aan eenduidige regels in het Omgevingsplan, maar het moet tegelijkertijd recht doen aan de gebiedsspecifieke invulling zoals in de Omgevingswet is beoogd.

Welke problemen ervaren we met indirecte lozingen?

Welke problemen ervaart HHNK?

- Kwetsbaarheid van de zuiveringstechnische werken bij calamiteiten. Bij overschrijdingen kan het bevoegd gezag van het oppervlaktewater waar we met ons effluent vanuit de rwzi op lozen, handhavend optreden. Bij de handhaving van ons rwzi effluent gaat RWS ervan uit dat het hoogheemraadschap grip heeft op de indirecte lozingen.
- Bedrijfsvoering niet optimaal, bijvoorbeeld structureel aanvoer van vet of bepaalde vezels. Of discrepantie waarbij in een specifiek gebied meer vuillast wordt geloosd dan volgens heffing/invordering bekend is.
- Nieuwe grote lozers of wijziging van het lozingsgedrag van bestaande grote lozers heeft een potentieel groot effect op het systeem, zoals de noodzaak om het transportsysteem of de rwzi aan te passen. Snel en adequaat anticiperen of reageren op dergelijke ontwikkelingen behoeft nog verbetering.
- Grote indirecte lozingen kunnen leiden tot overstortingen uit het rioelstelsel en lokaal leiden tot problemen in de waterkwaliteit.
- Aandacht voor opkomende stoffen vraagt naast een bronaanpak ook een extra zuiveringstrap, wat leidt tot hogere zuiveringskosten en mogelijk ook extra geconcentreerde reststromen.

Welke problemen ervaren de gemeenten?

- Kwetsbaarheid bij calamiteiten;
- Doelmatige werking van het rioel (vervuiling, aantasting en capaciteit);
- Toename van het aantal warmtekoude opslag (wko) installaties die een grote hydraulische belasting van het rioel veroorzaken bij aanleg en onderhoud.
- Klachten en meldingen van inwoners over stank of andere overlast in het gemeentelijk rioel door bedrijfslozingen en
- Onduidelijkheid over organisatie en uitvoering VTH

Welke problemen ervaart PWN?

- De toename van lozing van zzs (o.a. PFAS) via de afvalwaterketen op het oppervlaktewater heeft een effect op de productie van drinkwater uit het IJsselmeer.

Welke problemen ervaren de Omgevingsdiensten?

- Toetsingskader waarmee inspecteurs goed kunnen handhaven. De bevoegde gezagen zouden in hun beleid meer vast kunnen leggen ten aanzien van waterkwaliteit.
- Directe samenwerking met opdrachtgevers (gemeenten)
- Algemene afspraken over vergunningsvoorschriften (type C inrichtingen)
- Kennis en capaciteit is beperkt om indirecte lozingen bij alle integrale milieucontroles mee te nemen of ketengericht aan te pakken.
- Afspraken over ZZS en het achterhalen van ZZS in bedrijfsprocessen.

Welke problemen ervaren RWS en provincie Noord-Holland?

- De opkomst van zzs en andere stoffen vraagt om meer grip op de indirecte lozingen. De waterkwaliteit mag niet in gevaar komen.

Algemene problemen?

- De vergunningen voor bedrijfslozingen zijn vaak gedateerd en niet meer actueel. Naast handhaving is het opnieuw bezien van de vergunningen relevant².
- Er zijn belangrijke lozers die onder het Activiteitenbesluit niet vergunningplichtig zijn, maar wel een grote invloed (kunnen) hebben op de waterkwaliteit. Type B inrichtingen zijn nu alleen meldingsplichtig en krijgen onvoldoende aandacht, terwijl ze een belangrijke bijdrage leveren in de totale emissie.
- Vanuit verschillende organisaties zijn contacten met bedrijven (PWN, HHNK fiscaal, gemeente, OD, etc), maar de onderlinge uitwisseling van data en informatie over deze bedrijven ontbreekt. Dit kan efficiënter.

² In de intentieverklaring Delta-aanpak Waterkwaliteit en Zoetwater staat aangegeven dat RWS voor risicovolle bedrijven de vergunning eens per 4 jaar zal bezien, voor overige bedrijven eens per 6-8 jaar

- Er ontbreekt een financiële prikkel voor bedrijven om emissies te verminderen of te voorkomen dat ze bepaalde stoffen lozen.